

Ο Διευρυμένος ρόλος των ΚΠΕ στην Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία: η περίπτωση του ΚΠΕ Ανωγείων

*Κεφαλογιάννη Ζαχαρένια¹, Βρέντζος Βαγγέλης²,
Καλομοίρη Αγάπη³*

1.Υπεύθυνη ΚΠΕ Ανωγείων

mail@kpe-anogion.gr

2. Αναπληρωτής Υπεύθυνος ΚΠΕ Ανωγείων

mail@kpe-anogion.gr

3.Μέλος Π.Ο. ΚΠΕ Ανωγείων

mail@kpe-anogion.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο πλαίσιο της φιλοσοφίας της Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία και της Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης, όπου χρηματοδοτούνται τόσο δράσεις για την εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες, όσο και δράσεις που αφορούν στη Δια Βίου Μάθηση, ο ρόλος των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης διευρύνεται και δίνεται η δυνατότητα ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία, εκτός από τις μαθητικές ομάδες και τους εκπαιδευτικούς, και σε άλλες ομάδες πολιτών. Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει αυτή τη διεύρυνση του ρόλου και, επομένως, των δράσεων των ΚΠΕ, μέσα από την περίπτωση του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ανωγείων τα δύο τελευταία χρόνια 2010-12. Είναι μία πρόκληση των καιρών μέσα στην γενικότερη φιλοσοφία του «ανοίγματος» του σχολείου στις τοπικές κοινωνίες και στη σύνδεση των δράσεων για την καλύτερη επίτευξη των κοινών στόχων.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία, διευρυμένος ρόλος, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, τοπικές κοινωνίες.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η χρήση του όρου «αειφόρος κοινωνία» διαδόθηκε κυρίως μετά το 1987, έτος στο οποίο εκδόθηκε από την Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη το πόρισμα «Το Κοινό μας Μέλλον». Στο πόρισμα «Το Κοινό μας Μέλλον», που είναι γνωστό και ως Έκθεση Brundtland, η Αειφόρος Ανάπτυξη ορίζεται ως «η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να μειώνει τις δυνατότητες των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες». Η Έκθεση Brundtland εισήγαγε τον όρο «Αειφόρος Ανάπτυξη» ως μέτρο αξιολόγησης και στόχο πολιτικής στις σύγχρονες κοινωνίες και πρόβαλε τις συνέπειες που θα έχουν οι σημερινές πρακτικές παραγωγής και κατανάλωσης στους μελλοντικούς κατοίκους του πλανήτη.

Μετά τη Διεθνή Διάσκεψη του Ρίο της Βραζιλίας το 1992, η Π.Ε. τείνει να ταυτιστεί στο περιεχόμενο με την έννοια της Εκπαίδευσης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, η οποία προκύπτει από την Agenda 21 «η εκπαίδευση για την αειφορία είναι μια δια βίου μαθησιακή διαδικασία η οποία οδηγεί στη δημιουργία πληροφορημένων και ενεργών πολιτών, που διαθέτουν τις δεξιότητες της δημιουργικής επίλυσης προβλημάτων, διαθέτουν επιστημονική και κοινωνική παιδεία και αφοσίωση, έτσι, ώστε να είναι ικανοί να εμπλακούν σε ατομικές και συλλογικές υπεύθυνες δράσεις, οι οποίες θα βοηθήσουν στην εξασφάλιση ενός μέλλοντος με οικονομική ευημερία και υγιούς από περιβαλλοντική άποψη». Αυτός ο ορισμός εισάγει την έννοια της οικονομικής ευημερίας και διαφοροποιείται από τους προηγούμενους και απαιτεί στην πράξη αλλαγή της εκπαίδευσης με τη συμμετοχή και άλλων παραγόντων. Η εξέλιξη αυτή επικυρώθηκε το 1997 στη Διάσκεψη της Θεσσαλονίκης και έδωσε τη νέα ώθηση στην Π.Ε., η οποία αναφέρεται και «ως εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία». Η στρατηγική της UNECE για την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη(Education for Sustainable Development) περιέχει θέματα όπως η μάχη για την εξάλειψη της φτώχειας, το ρόλο του πολίτη, την ειρήνη, την ηθική, την υπευθυνότητα σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο, τη δημοκρατία και τη διακυβέρνηση, τη δικαιοσύνη, την ασφάλεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την υγεία, την ισότητα των φύλων, την οικονομία, τα παραγωγικά και καταναλωτικά πρότυπα, την ευθύνη των επιχειρήσεων, την προστασία του περιβάλλοντος, τη διαχείριση των φυσικών πόρων, τη βιοποικιλότητα.¹ (UNECE, 2005)

Έτσι, ενώ η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.) επικεντρώνεται στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που υφίστανται οι κοινωνίες, στις αιτίες και στις συνέπειες, καθώς και στους πιθανούς τρόπους περιορισμού τους και γενικότερα σε θέματα που αφορούν στη φύση και στην προστασία της, από την άλλη η Εκπαίδευση για την Αειφορική Ανάπτυξη(E.A.A.) εστιάζει στη χρήση των φυσικών πόρων και στη σημασία της ανανέωσης και βιωσιμότητάς τους. Οι μαθησιακοί στόχοι της E.A.A εμπλουτίζονται και πρέπει να περιλαμβάνουν γνώσεις, δεξιότητες, συμπεριφορές και αξίες. Διευρύνεται η έννοια της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε αλληλοσχετιζόμενα περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά θέματα και απαιτείται μια ολιστική προσέγγιση. Είναι μια διά βίου διαδικασία που αρχίζει στα παιδικά χρόνια αλλά συνεχίζεται και στην ζωή των ενηλίκων. Έτσι, καθώς αποτελεί ηθικό θέμα η σχέση του ανθρώπου με τη Φύση, καθώς η σχέση αυτή διαμεσολαβείται από την πράξη, οι παρεμβάσεις του ανθρώπου πάνω στο φυσικό σώμα απορρέουν

¹Το 1992 διεθνής διάσκεψη συγκλήθηκε με θέμα «Περιβάλλον και Ανάπτυξη» στο Ρίο ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. Η Διακήρυξη του Ρίο συμπύκνωσε σε ένα σύνολο οικουμενικών αρχών τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των χωρών αναφορικά με την προστασία του περιβάλλοντος. Η (Agenda 21) αφορά στην προώθηση διαδικασιών λήψης αποφάσεων σε θέματα οικονομίας, κοινωνίας και περιβάλλοντος, ώστε να επιτευχθεί ο σκοπός της αειφόρου ανάπτυξης. Τέθηκαν θέματα, όπως η κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, η ποιότητα ζωής, η κοινωνική δικαιοσύνη, ο σεβασμός της τοπικής κουλτούρας, η διαχείριση των πόρων, η μείωση κατανάλωσης υλικών και ενέργειας, μείωση αποβλήτων, ανακύκλωση, επαναχρησιμοποίηση υλικών, διατήρηση οικοσυστημάτων και η ενδυνάμωση της συμμετοχής των ομάδων. Άλλες σημαντικές διασκέψεις που αξίζει να μνημονευθούν είναι η Διάσκεψη του Κιότο(1997), από την οποία προέκυψε το ομώνυμο «Πρωτόκολλο του Κιότο» για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών, του Γιοχάνεσμπουργκ(2002) για την αειφόρο ανάπτυξη, η Διεθνής Διακυβερνητική Διάσκεψη(2007) για το κλίμα και η Διεθνής Διάσκεψη στο Μπαλί(2007) για τις κλιματικές αλλαγές και τέλος το 2009 η πολλά υποσχόμενη συνάντηση της Κοπεγχάγης, που ο τύπος τη χαρακτήρισε ως «Πραξικόπημα στην Κοπεγχάγη».

συνέπειες που διακυβεύουν αυτή τη σχέση(Γεωργόπουλος, 2002, Καραγεωργάκης, 2006) Σημερινές αποφάσεις και πρακτικές μας έχουν τόσο απτές και τόσο σοβαρές επιπτώσεις στην ζωή τη δική μας, αλλά και των μελλόντων ανθρώπων, ώστε αυξάνουν δραματικά το χρονικό ορίζοντα της ηθικής μας μέριμνας και ευθύνης(Σούρλας, 2007-2008), (Παιονίδης, 2007).

Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-13(ΕΣΠΑ) υπάρχει η φιλοσοφία του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», όπου χρηματοδοτούνται τόσο δράσεις για την εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες, όσο και δράσεις που αφορούν στη Δια Βίου Μάθηση. Έτσι στο πλαίσιο αυτό «Ενίσχυση της Δια Βίου Εκπαίδευσης Ενηλίκων» διευρύνεται ο ρόλος των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, τα οποία μετονομάζονται σε Κέντρα Δια Βίου Μάθησης για το Περιβάλλον και την Αειφορία (Κ.Δ.Β.Μ.Π.Α.). Έτσι, διερύνεται ο ρόλος των Κέντρων και δίνεται η δυνατότητα της ευαισθητοποίησης και της ενημέρωσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία σε όλες τις ομάδες πολιτών.

ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΙΑ

Ενώ, μέχρι πριν από δύο χρόνια, τα Κ.Π.Ε. λειτουργούσαν με ένα συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο και είχαν ένα συγκεκριμένο ρόλο, που αφορούσε στην ευαισθητοποίηση μαθητών σε περιβαλλοντικά θέματα και την ανάπτυξη στάσεων και συμπεριφορών μέσα από τα προγράμματα Π.Ε., αλλά και στην επιμόρφωση εκπαιδευτικών στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, στην ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας και στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού για τα προγράμματα, τώρα μέσα στο πλαίσιο της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη, αλλά και της Δια Βίου Μάθησης για το Περιβάλλον και την Αειφορία, ο ρόλος των Κ.Π.Ε. φαίνεται να διευρύνεται και οι δράσεις τους να αφορούν περισσότερο και στις ομάδες ενηλίκων. Έτσι, περιλαμβάνονται δράσεις για την επιμόρφωση ενηλίκων, γονέων, παιδιών και εφήβων που φοιτούν στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση σχετικά με το Περιβάλλον και την Αειφορία (Περιβαλλοντική Εκπαίδευση), καθώς και για την επιμόρφωση εκπαιδευτικών στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και την Εκπαίδευση για την Αειφορία προκειμένου να εφαρμοστούν αντίστοιχα εκπαιδευτικά προγράμματα στο Σχολείο. Υπογραμμίζεται ότι ο εκπαιδευτικός στόχος αναμορφώνεται στη λογική της επιμόρφωσης ολόκληρης της οικογένειας, ξεκινώντας από τους γονείς και τους εκπαιδευτές τους, συμπεριλαμβάνοντας τους μαθητές της πρώτης και δεύτερης εκπαιδευτικής βαθμίδας και καταλήγοντας στους εκπαιδευτικούς του σχολείου. Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται ένας εκπαιδευτικός θύλακας ανά ΚΠΕ, ο οποίος συμπεριλαμβάνει ολόκληρο το εύρος της οικογένειας καθώς και της πρωτογενούς εκπαιδευτικής βαθμίδας (Νέο Σχολείο). Ακόμη, δράσεις που στοχεύουν στην ουσιαστικότερη εμπλοκή των φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο πρόγραμμα, έτσι, ώστε να κινητοποιηθεί η ανάληψη πρωτοβουλιών συμμετοχής και δράσεις για την ενίσχυση της εξωστρέφειας των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με τη συμμετοχή τους σε διεθνείς συνεργασίες.

Συγκεκριμένα, η εκπόνηση και υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης διάρκειας μιας, δυο ημερών για ομάδες ενηλίκων πολιτών, ομάδες νέων και για εκπαιδευτικούς– συνοδούς μαθητών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και περιβαλλοντικών ομάδων, ως πρακτική άσκηση

της επιμόρφωσής τους στην περιβαλλοντική εκπαίδευση. Τα προγράμματα αυτά λειτουργούν υποστηρικτικά στα προγράμματα Π.Ε. που υλοποιούνται στα σχολεία. Είναι ολοκληρωμένα εκπαιδευτικά προγράμματα με θεωρητικό μέρος εντός των ΚΠΕ και εργασίες πεδίου σε καθορισμένες περιβαλλοντικές διαδρομές. Τα προγράμματα αποσκοπούν στο να δημιουργήσουν γνωστικό υπόβαθρο στους εκπαιδευτικούς και να τους βοηθήσουν στην υλοποίηση αντίστοιχων προγραμμάτων που υλοποιούν στο σχολείο. Ωστόσο, παράλληλα με τα προγράμματα, υλοποιούνται επιμορφωτικά σεμινάρια εκπαιδευτικών, ομάδων ενηλίκων πολιτών, και ημερίδες ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας με σκοπό την επιμόρφωση στην εκπαίδευση ενηλίκων για το Περιβάλλον και την Αειφορία, έτσι, ώστε αφού έρθουν σε επαφή με το φυσικό, το πολιτισμικό περιβάλλον και τα περιβαλλοντικά προβλήματα, να ευαισθητοποιηθούν, να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται τα προβλήματα αυτά, να διατυπώνουν κρίσεις, να προτείνουν λύσεις και να δράσουν για την επίλυσή τους. Στοχεύουν, ακόμη, να καλλιεργήσουν δεξιότητες και θετικές συμπεριφορές στην καθημερινή τους πρακτική, για την προστασία της οικολογικής ισορροπίας και της ποιότητας ζωής.

ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΚΠΕ ΑΝΩΓΕΙΩΝ

Στην παρούσα εργασία θα παρουσιάσουμε την περίπτωση του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ανωγείων, κυρίως τα δύο τελευταία χρόνια 2010-12, σχετικά με τη διεύρυνση του ρόλου του και επομένως των δράσεών του στην ευρύτερη περιοχή ευθύνης του. Συγκεκριμένα, το ΚΠΕ Ανωγείων λειτουργεί από το 2006 και βρίσκεται στ' Ανώγεια του Νομού Ρεθύμνης, ενώ οι δράσεις του αφορούν τόσο στην τοπική όσο και στην ευρύτερη κοινωνία του νομού, αλλά και όλης της Κρήτης. Συγκεκριμένα, σήμερα, υλοποιεί τα παρακάτω προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης:

- Στης Αμάθειας τη γη, χρώμα, άρωμα, ζωή (Μονοήμερο και Διήμερο). (Βιοποικιλότητα και ενδημισμός, ένα ταξίδι στον θαυμαστό κόσμο της φύσης του Ψηλορείτη). Το Φυσικό Πάρκο του Ψηλορείτη φιλοξενεί ένα σημαντικότατο αριθμό ενδημικών ειδών της Κρήτης και αποτελεί ένα βιοματικό «σχολείο» βιοποικιλότητας και ενδημισμού.
- Όταν το νερό αγκάλιασε την πέτρα (Μονοήμερο και Διήμερο) Το ανάγλυφο του Ψηλορείτη σε συνδυασμό με τις ιδιότητες του ασβεστολιθικού πετρώματος επιτρέπει στον μαθητή, εκπαιδευτικό να παρακολουθήσει όλους τους ορατούς και αθέατους δρόμους του νερού, αλλά και τις τεχνητές παρεμβάσεις του ανθρώπου για την εκμετάλλευση του νερού. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσκεψη σε σπήλαια της περιοχής, όπου παρουσιάζεται η βιοκοινωνία των σπηλαίων.
- Επίσκεψη στο σπίτι του βοσκού, ακολουθώντας το μονοπάτι του Αγίου Υακίνθου (Μονοήμερο και Διήμερο). Το πρόγραμμα αυτό αφορά στα Μιτάτα-λιθόκτιστους οικισμούς, αλλά και στη ζωή και στις δραστηριότητες του κτηνοτρόφου του Ψηλορείτη. Στο πρόγραμμα αυτό οι συμμετέχοντες μπορούν να δουν τα Μιτάτα, θολωτά λίθινα κτίσματα του βουνού, ως αρμονική προέκταση του γεωλογικού τοπίου και ως μοναδική οικολογική διαχείριση των δομικών υλικών της περιοχής σε συνδυασμό με τη χρηστική τους λειτουργία ως παραδοσιακές κατοικίες των βοσκών. Μπορούν να προσεγγίσουν βιωματικά το χώρο του μιτάτου, τη ζωή του βοσκού και να παρακολουθήσουν τη διαδικασία της τυροκομικής μέσα στο χώρο αυτό.

- Παραδοσιακοί οικισμοί (Μονοήμερο) (Πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος). Το πρόγραμμα αφορά στην αρχιτεκτονική και δόμηση παλιών και σύγχρονων κατοικιών της περιοχής.
- «Πως το Φυσικό Περιβάλλον γεννά Πολιτισμό...» (Μονοήμερο και Διήμερο) (Πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος). Το πρόγραμμα απευθύνεται σε ομάδες μαθητών, εκπαιδευτικών και ενηλίκων και αφορά στην επίδραση του Φυσικού Περιβάλλοντος στην γέννηση, την παραγωγή και την εξέλιξη του Πολιτισμού. Στο Φυσικό Πάρκο Ψηλορείτη υπάρχει πολιτισμική ποικιλία, παραγωγικές διαδικασίες των ανθρώπων, καλλιτεχνική έκφραση και δημιουργία. Προσπαθούμε στο πρόγραμμα αυτό να ανιχνεύσουμε με βιωματικά εργαστήρια τη σχέση αλληλεπίδρασης του φυσικού περιβάλλοντος με το πολιτισμικό.

Όλα τα προγράμματα υλοποιούνται σε φάσεις με στόχο την ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα, τη θεωρητική προσέγγιση των θεμάτων, την έρευνα πεδίου και τις εργαστηριακές και δημιουργικές δραστηριότητες. Από το 2006 μέχρι σήμερα έχουν υλοποιησει πρόγραμμα Π.Ε. στο ΚΠΕ Ανωγείων περίπου 5.000 μαθητές, ενώ έχουν επιμορφωθεί σε σεμινάρια του ΚΠΕ περίπου 2.000 εκπαιδευτικοί. Στόχος, βέβαια, είναι να επιτευχθεί η συνεργασία ανάμεσα στις δράσεις που υλοποιούν οι μαθητές μέσα από το προγράμματα Π.Ε. με τις δράσεις που αναλαμβάνουν οι ενήλικοι της τοπικής κοινωνίας, έτσι, ώστε να επιτευχθεί το άνοιγμα του σχολείου στην τοπική κοινωνία(UNESCO, 2005). Τώρα με τη Δια Βίου Μάθηση για το Περιβάλλον και την Αειφορία, βρισκόμαστε στα πρώτα στάδια αυτού του στόχου. Παρακάτω, αναφέρουμε αναλυτικά συγκεκριμένες δράσεις που υλοποίησε το ΚΠΕ τα δύο τελευταία χρόνια, επισημαίνοντας τις ομάδες ενηλίκων που επιμορφώθηκαν, καθώς και όλους τους συνεργαζόμενους φορείς στην υλοποίηση αυτών των δράσεων, αλλά και τα αποτελέσματά τους, όπου αυτά ήταν δυνατόν να εκτιμηθούν.

Στην κατεύθυνση αυτή, το Κ.Π.Ε Ανωγείων, σε συνεργασία με το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Βιοηθική» του Πανεπιστημίου Κρήτης διοργάνωσε τριήμερο εκπαιδευτικό Θεματικό Σεμινάριο στην Π.Ε., αναφορικά με το θεματικό έτος 2011 «Ανθρώπινα Δικαιώματα», για εκπαιδευτικούς Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης τον Φεβρουαρίου 2011. Το θέμα του σεμιναρίου ήταν «Ανθρώπινα Δικαιώματα και Περιβάλλον». Σκοπός του σεμιναρίου ήταν ο προβληματισμός γύρω από θέματα Περιβαλλοντικής και Εφαρμοσμένης Ηθικής και η διάχυση αυτού του προβληματισμού στα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης των σχολείων της Κρήτης. Η συνεργασία συνεχίστηκε, καθώς το Μάρτιο 2011, το ΚΠΕ Ανωγείων με την Υπεύθυνη Π.Ε Β/θμιας Εκπαίδευσης του Νομού Χανίων, το Πολυτεχνείο Κρήτης και το ΠΜΣ «Βιοηθική» του Πανεπιστημίου Κρήτης υλοποιήσαμε επιμορφωτική ημερίδα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης στο Πάρκο Διάσωσης Χλωρίδας και Πανίδας στα Χανιά. Το θέμα της ημερίδας ήταν: «Εκπαίδευση στην Ανάπτυξη Αξιών και Περιβαλλοντική Ηθική». Η ημερίδα απευθυνόταν σε ομάδες ενηλίκων εκπαιδευτικών, περιβαλλοντικών, πολιτιστικών συλλόγων και φοιτητών του Νομού Χανίων.

Το ΚΠΕ Ανωγείων, σε συνεργασία με την Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. Κρήτης, συνδιοργάνωσε διημερίδα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης με αφορμή την ημέρα περιβάλλοντος για ενήλικες στο Φυσικό Πάρκο Ψηλορείτη, τον Ιούνιο 2011. Η διημερίδα απευθυνόταν σε ομάδες πολιτών, περιβαλλοντικούς και πολιτιστικούς συλλόγους, σε φίλους της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. Κρήτης και ομάδες εκπαιδευτικών.

Στη συνέχεια, το ΚΠΕ Ανωγείων σε συνεργασία με το Δήμο Ανωγείων και το Κτηνοτροφικό Σύλλογο συνδιοργάνωσε ημερίδα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης με θέμα «Η Ολοκληρωμένη και Αειφορική διαχείριση του κτηνοτροφικού κεφαλαίου στον Ψηλορείτη» τον Ιούνιο 2011 στ' Ανώγεια. Η Ημερίδα απευθυνόταν σε κτηνοτρόφους και σε κτηνοτροφικούς συλλόγους της περιοχής. Αποτέλεσμα αυτής της ημερίδας αποτελεί, σήμερα πια, Οκτώβριος 2012, η συνεργασία του Δήμου Ανωγείων με το ΤΕΙ Κρήτης σ ένα πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας για την Ολοκληρωμένη Περιβαλλοντική Διαχείριση Κτηνοτροφικών Αποβλήτων, ένα πρόγραμμα που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου.

Το Νοέμβριο του 2011, το ΚΠΕ Ανωγείων σε συνεργασία με την Πολιτιστική Εταιρεία «Επιμενίδη» συνδιοργάνωσαν ημερίδα ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας για την παράκτια ζώνη του Πανόρμου του Δήμου Μυλοποτάμου, στο Πάνορμο. Διερευνώντας τις ανάγκες και τους προβληματισμούς των κατοίκων της περιοχής, αναδείχθηκαν ερωτήματα σχετικά με το καθεστώς διαχείρισης της παράκτιας ζώνης του Πανόρμου. Στην ημερίδα συμμετείχαν όλοι σχεδόν οι εμπλεκόμενοι φορείς. Οι ομιλητές, που είχε προσκαλέσει το ΚΠΕ, έριξαν φως σε πολλές πλευρές των προβληματισμών των πολιτών και αναδείχθηκε η ανάγκη προστασίας της παράκτιας ζώνης. Εκπρόσωπος του Δήμου Μυλοποτάμου διαβεβαίωνε ότι θα ελάμβαναν υπόψη στο σχέδιο δράσης του Δήμου τα συμπεράσματα της ημερίδας.

Ακόμη, το Κ.Π.Ε Ανωγείων, σε συνεργασία με τους Υπευθύνους Σχολικών Δραστηριοτήτων των νομών της Κρήτης, συνδιοργάνωσε διήμερο επιμορφωτικό εισαγωγικό σεμινάριο στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, το Δεκέμβριο 2011, με αφορμή το θεματικό έτος: «Εισαγωγή στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση-Εκπαίδευση για την Αειφορία: Αρχές και Μέθοδοι. Σχεδιάζοντας προγράμματα Π.Ε. με θέμα Υγεία και Παραγωγικές Διαδικασίες». Στο σεμινάριο αυτό, το ΚΠΕ συνεργάστηκε με την Ιατρική σχολή του Παν/μίου Κρήτης, με το Περιφερειακό Εργαστήριο Δημόσιας Υγείας Κρήτης, το Κέντρο Ζωονόσων του Δήμου Ανωγείων, καθώς και με βιοτεχνικές μονάδες και συνεταιρισμούς της περιοχής για την πραγματοποίηση των βιωματικών εργαστηρίων.

Το ΚΠΕ Ανωγείων, σε μια προσπάθεια ανάδειξης και προώθησης των τοπικών προϊόντων σε περιόδους οικονομικής κρίσης, ανέλαβε την πρωτοβουλία να συνεργαστεί με το Δήμο Ανωγείων και την αναπτυξιακή εταιρεία Α.Κ.Ο.Μ.Μ.-Ψηλορείτης Αναπτυξιακή Α.Ε. ΟΤΑ και συνδιοργάνωσε το Μάρτιο 2012 διημερίδα για την τοπική και ευρύτερη κοινωνία του ορεινού όγκου του Ψηλορείτη με θέμα: «Φυσικό Πάρκο Ψηλορείτη και Τοπικά Προϊόντα». Στη διημερίδα συμμετείχαν εκπρόσωποι συνεταιρισμών, βιοτέχνες, επαγγελματίες, εκπρόσωποι φορέων, εκπρόσωποι της Περιφέρειας Κρήτης, εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης των όμορων δήμων, εκπρόσωποι ξενοδοχειακών μονάδων της Κρήτης, οι οποίοι ενδιαφέρονταν για την προώθηση των τοπικών προϊόντων και πολλοί πολίτες της τοπικής και ευρύτερης κοινωνίας.

Το ΚΠΕ Ανωγείων σε συνεργασία με άλλα ΚΠΕ (ΚΠΕ Αρχανών-Ρούβα-Γουβών και το ΚΠΕ Παρανεστίου) συνδιοργάνωσε τριήμερο επιμορφωτικό Σεμινάριο Ενηλίκων με θέμα «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Υπαίθρια Διαβίωση στο

Γεωπάρκο του Ψηλορείτη» στο πλαίσιο της συμμετοχής του ΚΠΕ Ανωγείων στο Δίκτυο του ΚΠΕ Παρανεστίου «Υπαίθρια διαβίωση και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση» για ομάδες πολιτών, τον Ιούνιο 2012, στον Ψηλορείτη. Στο σεμινάριο συμμετείχαν ενήλικες πολίτες, από περιβαλλοντικούς και εκπαιδευτικούς συλλόγους της περιφέρειας Κρήτης.

Τέλος, αξίζει να αναφερθούν, ακόμη, ημερίδες που πραγματοποιήθηκαν το 2011-12, με στόχο τη διεύρυνση των ομάδων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, όπως η συνεργασία του ΚΠΕ με το Κ.Α.Π.Η. και το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης του Δήμου Ανωγείων, μία ημερίδα ενημέρωσης για το Φυσικό Πάρκο Ψηλορείτη και τις δράσεις του Κέντρου στο σωματείο επαγγελματιών ξεναγών Κρήτης-Σαντορίνης, σε ομάδες ευρωπαϊκών πολιτών, σε κολέγιο του Λονδίνου και του Καναδά, σε προγράμματα COMENIUS, αλλά και σε ομάδα ευρωβουλευτών που επισκέφτηκε το Δήμο Ανωγείων.

Αποτιμώντας τη διεύρυνση του ρόλου του ΚΠΕ και το «άνοιγμα» των δράσεων του στην τοπική κοινωνία και σε άλλες ομάδες ενηλίκων, μπορούμε να δούμε ότι το ΚΠΕ Ανωγείων, τα δύο τελευταία χρόνια, συνεργάστηκε με πολλούς και διαφορετικούς φορείς για την πραγματοποίηση των παραπάνω δράσεων του, με στόχο τη διεύρυνση και την εξωστρέφεια του κέντρου στην ευρύτερη κοινωνία, χωρίς, βέβαια, να χαθεί ο παιδαγωγικός του ρόλος. Ανέπτυξε πρωτοβουλίες συνεργασιών για την επίτευξη κοινών στόχων, όπως η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση πολλών κοινωνικών ομάδων σε θέματα περιβάλλοντος της περιοχής, σε θέματα θεωρητικού περιβαλλοντικού προβληματισμού, σε θέματα επίλυσης περιβαλλοντικών προβλημάτων, καθώς, επίσης, και σε θέματα ανάδειξης και προώθησης της αξίας των τοπικών προϊόντων σε αυτούς τους δύσκολους καιρούς. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι τα δύο τελευταία χρόνια έχουν υλοποιήσει πρόγραμμα Π.Ε. στο ΚΠΕ Ανωγείων περίπου 2.000 μαθητές, ενώ έχουν επιμορφωθεί πάνω από 1.000 ενήλικες πολίτες.

Μετά από τις παραπάνω δράσεις σε επίπεδο κοινωνικών ομάδων και τοπικών φορέων διευρύνθηκε ο προβληματισμός σε θέματα περιβάλλοντος και πολλοί φορείς ανέλαβαν πρωτοβουλίες συνεργασιών προς όφελος του ευρύτερου τοπικού περιβάλλοντος. Έτσι, επιτεύχθηκε ο στόχος της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης, ενώ διευρύνθηκε η συζήτηση και ο προβληματισμός και σε άλλες ομάδες, εκτός από τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συμπερασματικά μιλώντας, ο διευρυμένος ρόλος των δράσεων των Κ.Π.Ε. και το «άνοιγμα» του θεσμού στην τοπική και ευρύτερη κοινωνία με στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση πολλών και διαφορετικών ομάδων ενηλίκων ήταν ένα πάγιο αίτημα των Κ.Π.Ε. Τώρα με τη Δια Βίου Μάθηση για το Περιβάλλον και την Αειφορία το έργο τους βρίσκεται στην τροχιά αυτή. Βέβαια, η προσέγγιση των ομάδων ενηλίκων δεν είναι πάντα εύκολη υπόθεση, καθώς οι ομάδες είναι διαφορετικές, με διαφορετικό αξιακό και μορφωτικό επίπεδο, με διαφορετικές αφετηρίες και προσδοκίες. Είναι μία πρόκληση των καιρών μέσα στην γενικότερη φιλοσοφία του «ανοίγματος» του σχολείου στις τοπικές κοινωνίες και στη σύνδεση των δράσεων για την καλύτερη επίτευξη των κοινών στόχων.

Η μαθησιακή διεργασία των ενηλίκων καθορίζεται από πλήθος αλληλεξαρτώμενων παραγόντων, των οποίων ο ρόλος και η λειτουργία δεν έχει εύκολα προβλέψιμη έκβαση ούτε εξασφαλισμένο αποτέλεσμα. Ωστόσο, στο σημείο

αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι εκπαιδευτικοί των Παιδαγωγικών Ομάδων των Κέντρων, θα πρέπει να επιμορφώνονται συνεχώς και στην εκπαίδευση ενηλίκων, καθώς, όπως φαίνεται, οι ομάδες πολιτών που ενημερώνουν και ευαισθητοποιούν τα ΚΠΕ θα διευρύνονται συνεχώς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γεωργόπουλος, Α.(2002). *Περιβαλλοντική Ηθική*, Αθήνα:Gutenberg.
- Δραγώνα-Μονάχου, Μ.(1995). *Σύγχρονη Ηθική Φιλοσοφία, Ο Αγγλόφωνος Στοχασμός*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Καραγεωργάκης, Στ.,(2006). «Περιβαλλοντική Ηθική», *Cogito 5*, Νοέμβριος σ.σ. 50-52.
- Κόκκος Α.(2005). *Εκπαίδευση ενηλίκων: ανιχνεύοντας το πεδίο*, Μεταίχμιο, Αθήνα.
- Partridge E., (1990). «*On the Rights of Future Generations*», *Environmental Ethics and Public Policy*. www.igc.org/gadfly
- Παιονίδης, Φ. (2007). "Τα ηθικά δικαιώματα των μελλοντικών γενεών", στο *Παιονίδης Φιλήμων, Υπέρ του Δέοντος, Δοκίμια Πρακτικής Φιλοσοφίας*, Αθήνα: Εκκρεμές, σ.σ. 115-135.
- Σούρλας Π.Κ.(2007-2008). *Μέλλοντα Πρόσωπα(Future Persons), Επιθεώρηση Βιοηθικής*, τόμος Ι, τεύχος Ι, σελ.58-76.
- Φλογαίτη Ε. (1993). *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Αθήνα: Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.
- Φλογαίτη Ε.,(2006). *Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- UNECE(2005). *Education for sustainable development in the UNECE region*, <http://www.unece.org/env/esd/Strategy&Framework.htm>